

LIETUVIŲ KALBA (VALSTYBINĖ)

2013 m. pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo užduotis

Kalbėjimas (mokinio sąsiuvinis)

2013 m. balandžio 25 d.

PAAIŠKINIMAI

- Kalbėjimo užduočių komplektą, skirtą 30 mokinių arba vienai vertinimo grupei, sudaro: 2 sąsiuviniai mokiniams (vienas iš jų skiriamas ruošti, kitas – atsakinėti; šie sąsiuviniai turi būti perkirpti nurodytoje vietoje) ir 2 sąsiuviniai mokytojui ir vertintojui. Su jų turiniu mokytojas bei vertintojas susipažįsta iki pasiekimų patikrinimo pradžios.
- Ruošimosi patalpoje mokinys išsitraukia bilietą (lapą su kalbėjimo užduotimi) ir 20 minučių ruošiasi atsakinėti. Po 10 minučių kviečiamas ruošti kitas mokinys (žr. lietuvių kalbos (valstybinės) (žodžiu) pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo vykdymo instrukciją), kuris išsitraukia bilietą iš likusiųjų. Baigęs ruošti, mokinys palieka savo bilietą ruošimosi patalpoje. Pasiekimų patikrinimo patalpoje, pasakęs mokytojui bilieto numerį, mokinys gauna to paties numerio bilietą.
- Mokinys apie perskaitytą tekstą turėtų kalbėti maždaug 5 minutes. Mokytojas neturi trukdyti mokiniui atsakinėti ir tik tuo atveju, kai mokinys kalba pernelyg ilgai, gali atsakinėjimą nutraukti. Baigęs pasakoti mokinys dar apie 5 minutes atsakinėja į mokytojo klausimus.
- Mokinio kalbėjimas vertinamas vadovaujantis lietuvių kalbos (valstybinės) pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo kalbėjimo vertinimo lentele. Vertintojas įvertinimą užrašo kalbėjimo vertinimo lape, kurio forma skelbiama duomenų perdavimo sistemoje KELTAS.

Linkime sėkmės!

1 bilietas

Užduotis. Perskaitykite tekstą ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į mokytojo klausimus (apie 5 min.).

Planas

- 1. Pasakykite teksto temą.*
- 2. Papasakokite, kas rašoma tekste.*
- 3. Pasakykite savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus ir ją pagrįskite.*

VAIKAI GIMSTA SU KARŪNOMIS (Kalba, pasakyta gavus Geriausios metų knygos premiją)

Kiekvienas vaikas ant galvos turi karūną. Kiekvienas vaikas turi savo karalystę. Vieni valdo elfų karalystę, kiti – kosmoso dvasią, o tretieji, kaip garsaus prancūzų rašytojo ir piloto Antuano de Sent-Egziuperi Mažasis princas, galbūt skrieja mažyte savo planeta nuo vienos karalystės prie kitos ir ieško draugo. Mano draugė estų rašytoja Rët Kudu (Reet Kudu) parašė visą knygelę apie princus ir princeses. Jos knygoje gyvena princesės šlavėjos, princesės skalbėjos, princai, kurie mokosi skraidyti, ir kiti kitokie. Tikiu, kad ta karūna ant vaiko galvelės – gerumas. Nė vienas vaikas į pasaulį neateina blogas. Ne veltui vaikystėje mums dažnai rūpi mamos paklausti: „Ar aš buvau geras? Ar aš buvau gera?“ Vaikui tai be galo svarbu.

Tai kaip čia atsitinka, kad ima ir pameta – kartais taip būna – vaikas karūną. Kodėl visa armija suaugusiųjų stvarstosi už galvų: „Koks baisus jaunimas!“ Kodėl bijo išeiti į gatvę baimindamiesi mažųjų smurtautojų?

Ogi mes patys, suaugusieji, dėl šių dalykų ir esame kalti. Neįsiklausome į mažųjų širdeles, negirdime vieni kitų, o kartais ir patys elgiamės ne taip, kaip mokome vaikus.

Baisus yra nesusikalbėjimas. Rytai nesusikalba su Vakaraais, tėvai – su vaikais, tauta – su pačios išrinkta valdžia. Smerkiamo visus, kurie ne tokie kaip mes, visa, kas daroma kitaip.

Kodėl? Kur ta tolerancijos kalba, kuri padėtų vieniems su kitais susišnekėti?

Galbūt tai menas? Muzikos kūriniais vertimo nereikia. Ir dailė išsiverčia be vertėjų. Su knygomis kiek kitaip. Vertėjas čia būtinas, bet viena kalba išsakytos mintys lieka tomis pačiomis mintimis. Tereikia įsiklausyti, išgirsti.

Turbūt nėra žmonių, kurie tvirtintų: „Mums nereikia muzikos, mums nereikia nei dailės, nei architektūros, gyvenkime narvuose, neskaitykime, mums – tik pavalgyti...“ Ne, ne, net pats tamsiausias žmogus turi savyje dievišką kūrybos krislą. Tai kodėl taip dažnai stumiame vaikus prieš jų pačių valią į prestižines specialybes? Nejaugi tik dėl to, kad šaukštas būtų kaupinesnis? O meną tegu kuria kas nors kitas, kitų vaikai – juk menininkui taip nelengva šiame pasaulyje gyventi.

Tad leiskime vaikams rinktis patiems. Ir tegul jie puošia mūsų kasdienybę, tegul kuria ateitį širdimi. Tegul kuria kultūringą visuomenę. Ir kuo labiau valstybėje aukštinamas menas, tuo laisviau bus mums visiems kvėpuoti. Gal net imsime girdėti vienas kitą, net tada, kai kitas ne šaukia, o šnabžda. Ateitis – vaikų su karūnomis rankose. Neleiskime jiems tų karūnų pamesti.

Nijolė Kepenienė, rašytoja

2 bilietas

Užduotis. Perskaitykite tekstą ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į mokytojo klausimus (apie 5 min.).

Planas

1. *Pasakykite teksto temą.*
2. *Papasakokite, kas rašoma tekste.*
3. *Pasakykite savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus ir ją pagrįskite.*

DARBAS KABANT VIRŠ VILNIAUS

Retai sutiksi normalų žmogų, kuris, net ir prisirišęs virve, be baimės galėtų atsisėsti ant penkiaaukščio stogo krašto. O štai kai kurie sugeba net šokti kabodami 140 metrų virš žemės. Tiesa, tai tik trumpa pramoga. Išties šie miesto alpinistai – aukštalipiai, o jų užduotis šįkart – iškelti anteną ant aukščiausio dangoraižio antenos stiebo.

Iškelti radijo ryšio anteną ant vieno aukščiausių Vilniaus pastatų užsakė viena šalies bendrovė. Antenos aukštis – maždaug 3 metrai, nesveria nė dešimties kilogramų. Tačiau ji turi būti pritvirtinta ten, kur yra buvę vos keletas žmonių. 148 metrai – toks aukštis stiebo viršūnėje, todėl jį gali pasiekti tik mokantys naudotis virvėmis ir turintys specialių sugebėjimų žmonės. Tokių profesionalų Vilniuje – ne tiek jau daug.

Patys aukštalipiai nelinkę sureikšminti savo darbo. Sako, kad tai viena iš lengvesnių ir malonesnių užduočių. Tačiau tokiu kuklumu turbūt pasižymi visi savo srities profesionalai. Turbūt ir gelbėtojas, ištraukęs iš degančio namo vaiką, pasakys, kad tai galėjo padaryti bet kas. Tačiau pramoninių alpinistų, galinčių Vilniuje atlikti tokį darbą, – vienetai.

Norint atlikti šią užduotį, reikia pačių įvairiausių sugebėjimų. Pirmiausia – visi darbuotojai turi mokėti kilti ir leistis virvėmis su specialia įranga, o tam reikia baigti specialius mokslus ir gauti ne vieną sertifikatą, leidžiantį dirbti įvairius darbus dideliame aukštyje.

Pramoninių alpinistų naudojama įranga daug kuo skiriasi nuo tikrųjų alpinistų reikmenų. Pačios įrangos būna kur kas daugiau ir ji yra sudėtingesnė. Tarpusavyje aukštalipiai bendrauja radijo ryšiu. Kad radijo stotelių nereikėtų laikyti rankose, jos būna pritvirtintos prie kūno. Vieno žmogaus įrangos komplektas be virvių gali sverti iki 20 kilogramų. Saugos reikalavimai taip pat yra daug didesni nei kalnus ar urvus tyrinėjančių žmonių.

Svarbiausios savybės dirbant aukštalipiu – šaltas protas, gebėjimas išlikti ramiam ir napanikuoti. Aukštalipys Gediminas Žuolys pasakoja, kad šiame darbe svarbiausia nebijoti, bet kartu ir saugotis. „Negali pasiduoti baimei, nes panika yra pats blogiausias patarėjas. Visuomet privalai išlaikyti šaltą protą ir sugebėti orientuotis“, – sako Gediminas. Ekstremaliais darbais ir pomėgiais užsiimantys žmonės šmaikštuoja: „Geras profesionalas yra gyvas profesionalas.“ Mūsų darbe negalima nė viena klaida, nes greičiausiai ji bus vienintelė ir paskutinė gyvenime. Norėdama tinkamai atlikti savo darbą pramoninių alpinistų komanda privalo būti visapusiškai pasirengusi ir išsilavinusi. Be to, labai svarbu mokėti dirbti komandoje ir pasitikėti vienas kitu.

Pagal Vidmantą Balkūną

3 bilietas

Užduotis. Perskaitykite tekstą ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į mokytojo klausimus (apie 5 min.).

Planas

1. Pasakykite teksto temą.
2. Papasakokite, kas rašoma tekste.
3. Pasakykite savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus ir ją pagrįskite.

UŽ AUKSĄ BRANGIAU

XXX Olimpinėse žaidynėse Londone penkiolikmetė lietuvė Rūta Meilutytė 100 metrų krūtine nuplaukė per 1 minutę 5,47 sekundės ir iškovojo Lietuvai ne tik pirmąjį medalį šiose žaidynėse, bet ir pirmąjį, atkūrus nepriklausomybę, plaukikų olimpinį apdovanojimą.

Vos per parą Lietuva įgijo herojė – kuklią mergaičiukę iš Kauno. Olimpinė čempionė Rūta Meilutytė akimirksniu tapo gyva legenda. Taip jau yra, kad olimpinis čempionas – nacionalinė vertybė. Todėl, ko gero, natūralu, kad olimpinis auksas sukelia džiugias emocijas, ypač kai kalbama apie tokią mažą šalį kaip Lietuva. Tačiau, nors ir drąsu taip teigti, bet niekada per mūsų atkurtos nepriklausomos valstybės istoriją olimpiniai laurai nebuvo sukėlę tokios nacionalinės euforijos kaip šįsyk.

Vadinasi, Rūtos Meilutytės šlovė yra kažkas daugiau nei olimpinio aukso spindesys. Juo labiau stebina, kad nacionaline didvyre tapo plaukimo – sporto šakos, kuri tikrai nėra populiori Lietuvoje – atstovė.

Rūtą Meilutytę galėtume pavadinti lietuviškos svajonės išsipildymu. Tūkstančiai tautiečių traukia į užsienius ieškodami laimės, tačiau retas jų tampa garsus ir žinomas. Paprasto lietuvi emigranto dukra akimirksniu tapo pasaulinio garso įžymybe. Rūta įrodė, kad sunkus darbas, sveikos ambicijos ir laiku pastebėti gabumai yra kelias į svajonių išsipildymą.

Svarbi ir kita aplinkybė, kuri tampa reikšminga kone visuotinio nusivylimo kontekste, – nors Rūta Meilutytė dar jaunas žmogus, ji tikra patriotė. „Man atstovauti Lietuvai yra didžiausia garbė, ir aš noriu užaugusi garsinti Lietuvos vardą, o ne kokios Didžiosios Britanijos. Ir niekas manęs tegul net nebando įkalbėti arba siūlyti keisti pilietybę. Be to, treneriui, kuris su manimi dirba, visai nesvarbu, ar aš anglė, ar lietuvė“, – šie mūsų „auksinės undinėlės“ žodžiai yra nuostabus patriotizmo ir idealizmo pavyzdys, kuris turėtų jaudinti ne vieną mūsų pilietį.

Paradoksalu, kad ši penkiolikmetė nuveikė daugiau ugdant nacionalinę savigarbą nei visos valstybinės institucijos kartu sudėjus. Jos pergalė bent akimirškai mus, tokius skirtingus ir išsibarsčiusius po pasaulį, suvienijo.

Rūtos Meilutytės pergalė, apie kurią skelbė visos pasaulio agentūros, išgarsino Lietuvą labiau nei visos valstybinės įvaizdžio formavimo strategijos, kurioms buvo išleisti milijonai. Geriau už tuos pinigus būtų iškilęs bent vienas tarptautinius standartus atitinkantis baseinas. Juk tūkstančiai šalies vaikų, įkvėptų Rūtos Meilutytės žygdarbio, norės sekti jos pėdomis.

Tad Rūtos Meilutytės pergalė yra ne vien tik auksas. Ji sušildė mūsų širdis, ir ačiū jai už tai.

Pagal Tomą Vilucką

4 bilietas

Užduotis. Perskaitykite tekstą ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į mokytojo klausimus (apie 5 min.).

Planas

1. Pasakykite teksto temą.
2. Papasakokite, kas rašoma tekste.
3. Pasakykite savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus ir ją pagrįskite.

SKAIČIAI GALI PADĖTI SUSIRASTI IR ARTIMĄ ŽMOGŲ

Net iš pažiūros nuobodūs mokyklose mokomi dalykai gali virsti intriguojančiais ir magiją primenančiais mokslais, kurie kaip magnetas traukia kiekvieną paauglį. Tai ne kartą įrodė vienos Panevėžio rajono gimnazijos matematikos mokytojas Rimantas Pranys.

Pedagogas paskutinio skambučio dieną mokiniams pasakojo apie meilę ir skaičių magiją, rašydamas lentoje formulę aiškino, kaip geometrijos sąvoką „aukso pjūvis“ galima pritaikyti realiame gyvenime ir tinkamai išsirinkti vyrą ar žmoną. Rimantas Pranys atsisveikindamas su abiturientais priminė, kad tie, kas rūpestingai krinto algebrą ir geometriją, matematikos taisyklės be vargo pritaikys bendraudami ir žinos, kaip palankiau nukreipti meilės laivą.

Mokytojas sako, kad ir ramunės žiedu buriant „myli-nemyli“ tereikia prisiminti spiralinių Fibonačio skaičių augimą ir nebus sunku pasirinkti tokį žiedelį, kurio žiedlapių skaičius nelyginis ir skabant išeis „myli“. Pasirodo, gėlės žiedlapių skaičius nėra atsitiktinis, jį reguliuoja tam tikros taisyklės, griežta skaičių seka.

Matematikos taisyklės reguliuoja ir kitų gamtos kūrinų – ananasų, kankorėžių, sraigčių kriauklių augimą. Visi šie objektai turi vieną bendrą bruožą: jie auga labai savitu spiraliniu būdu.

Geriems pedagogo darbo rezultatams, be abejonės, įtakos turi ir jo darbo metodika. Mokytojas linksmomis matematiniais pokštais pajvairina ne tik šventines pamokas, bet ir kasdienį darbą. Mokiniai kvatoja ir be vargo įsidėmi sudėtingus dalykus. Rimantas Pranys neturi dvejetukininkų ar neišmokstančiųjų privalomų dalykų. Neigiamų pažymių niekas negauna todėl, kad mokytojas paprasčiausiai nerašo dvejetų. Jei mokinys kontroliniame darbe prikeverzojo nesąmonių, pedagogas braukia didžiulę raudoną Z raidę. Tokio „žirgelio“ gavėjas žino, jog liko neįvertintas, tad privalės pas mokytoją vaikščioti aiškintis tol, kol išmoks bent patenkinamai.

27 metus mokykloje dirbančio pedagogo nuostata – negabių mokinių nėra. „Yra vaikų, kurie puikiai šoka, dainuoja, džiaugsmo ašara nubyra aktų salėje žiūrint, kaip jam neigiamą vertinimą rašysi? Tada įraitau tą Z raidę ir liepiu ateiti atsiskaityti. Tol sprendžiame uždavinius, kol galvelėje nors šiek tiek prašviesėja“, – pasakoja Rimantas Pranys.

„Kodėl studijavau matematiką? Dėl to, kad tai lengvas, suprantamas ir praktiškas mokslas“, – klausimu stebisi pašnekovas. Šiuolaikinių mokinių bėda ta, kad, užuot privertę dirbti smegenis, jie minko skaičiuotuvą.

Matematikas neneigia, jog apskaičiuoti galima viską: ir ateitį, ir likimus, ir būsimus įvykius, skaičiais paremta visa pasaulyje egzistuojanti tvarka. Tačiau jis tokių mistinių skaičiavimų nepraktikuoja. „Pasaulio nematau vien tik skaičiais, bet kur pasisuksi, viskas remiasi matematika. Ji rikiuoja darną, išlaiko proporcijas ir pasaulio tvarką“, – sako pedagogas.

Pagal Gailutę Kudirkienę

5 bilietas

Užduotis. Perskaitykite tekstą ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į mokytojo klausimus (apie 5 min.).

Planas

1. Pasakykite teksto temą.
2. Papasakokite, kas rašoma tekste.
3. Pasakykite savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus ir ją pagrįskite.

EKOLOGINĖS GYVENSENOS AKCIJA

Ekologinės gyvensenos akcijos „Žalia stotelė“ pirmieji daržininkavimo darbai, subūrę daugiau kaip tūkstantį aktyvaus jaunimo, birželio viduryje baigėsi. Lietuvos globos namų auklėtiniai ir mokiniai visą pavasarį plušėjo kasdami lysves bei želdindami savo ugdymo įstaigų teritorijas pačiais įvairiausiais augalais.

Į visus Lietuvos regionus pas akcijos dalyvius į talką vyko savanoriai iš Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių bei Širvintų. Prie akcijos prisijungė ir vietos ūkininkai, kurie iš savo ūkiuose užaugintų daržovių bei surinktų produktų ant laužo kepė įvairius skanėstus ir savo patirtimi dalijosi su vaikų globos namų auklėtiniais. Akcijos organizatoriai pageidaujantiems organizavo individualias apželdinimo konsultacijas bei specialiai parengtas ugdomasias veiklas vaikams.

Apie akcijos „Žalia stotelė“ pirmuosius rezultatus pasakoja jaunimo iniciatyvinės grupės „Eko karta“ atstovė Lina Bakšytė: „Pasibaigę pirmieji darbai rodo, jog jaunimas išdrąsėjo. Daržų lysvės gerokai prasiplėtė – jose pamatėme ne vien lengvai užauginamų svogūnų ar krapų, tačiau ir ropių, paprikų, salierų, baklažanų ar įvairių prieskoninių žolelių. Metai ypatingi dar ir tuo, jog vaikai rinkosi ne tik daržoves, kai kurie pasisodino vaistažolių darželius, kad turėtų galimybę visus metus tyrinėti vaistinius augalus. Dauguma dalyvių tapo tikrais gėlių vaikais, nes itin aktyviai pasinėrė į naujų aplinkos gražinimo formų paieškas ir kūrė įvairiausius gėlynus. Taigi dalyviai buvo ypač originalūs ir nebijojo eksperimentuoti.“

„Džiugu, jog vaikams ir jaunimui auginti augalus patinka. Augalų sodinimas, aplinkos puoselėjimas tampa dingstimi susiburti visiems, kurie nori kurti saugią, sveiką, akį ir sielą džiuginančią aplinką. Mes matome, kad mokyklose bei globos namuose akcija „Žalia stotelė“ tampa gražia bendruomenės tradicija“, – kalbėjo agrofirmon „Sėklos“ atstovė Ramunė Monkevičienė.

Vaikams talkinę savanoriai prisipažino, kad dalyvavimas šiose margose kelionėse suteikė neišdildomų įspūdžių bei įkvėpimo. Daugelis prie akcijos prisidėjusių ūkininkų pažadėjo vaikus nusivežti paviešėti pas save ar susitikti per derliaus nuėmimo šventę. Na, o akcijos dalyvių nuotaikas geriausiai perteikia Ingridos iš Tauragės atsiųsta žinutė: „Gaila, kad jau temsta ir nebesimato gėlių spalvų. Jas palaistėme devintą ir turbūt pirmą kartą neskubėjome namo...“

Akcijos „Žalia stotelė“ pirmieji sodinimo darbai baigti, tačiau laukia kitas etapas – visą vasarą savo augalus vaikams reikės puoselėti. Akcija „Žalia stotelė“ baigsis rudeninio derliaus nuėmimo švente. Prisijungti kviečiami visi geros valios žmonės, norintys padėti vaikams nudirbti paskutinius žemės darbus bei pasidžiaugti užaugintomis gėrybėmis.

Iš spaudos

6 bilietas

Užduotis. Perskaitykite tekstą ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į mokytojo klausimus (apie 5 min.).

Planas

1. Pasakykite teksto temą.
2. Papasakokite, kas rašoma tekste.
3. Pasakykite savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus ir ją pagrįskite.

PRAKALBINO AŽUOLUS IR DAVĖ JŲ KALBĄ

Gegužės 12 dieną Dionizo Poškos Baublių muziejuje vyko Muziejininkų sueiga, iškilmingai pradėjusi projekto „Muziejų kelias“ pradžia.

Šiuo įvykiu prasmingai paminėtas pirmojo Lietuvos muziejaus 200-ųjų metų jubiliejus, kartu baigtas ir Bijotų dvaro muziejaus komplekso projektas. Be Poškos Baublių muziejaus, atnaujintas ir Bijotų dvaro malūnas, sutvarkytas dvarvietės parkas, tad nuo šiol lankytojams yra ką parodyti.

Dar prieš penketą metų padėtis atrodė graudi. Sklido gandas, kad dalį Baublių muziejaus komplekso norima privatizuoti. Baubliai stovėjo nebylūs, bet buvo juos ginančiųjų. Netoli Bijotų gimęs profesorius Stasys Skrodenis ne kartą išsakė griežtą nuomonę, kad toks kultūros paveldo draskymas būtų šventvagystė: prieš du šimtus metų Dionizas Poška savo unikalų senienų muziejų kūrė ne tam, kad jo ainiai, pamiršę sąžinę ir gėdą, šį kilnaus žemaičio pastangų vaisių paverstų dar vienu asmeninio pasipelnymo šaltiniu.

Vienas šviesiausių žemaičių Dionizas Poška prieš 200 metų nelaukdamas geresnių laikų pats ėmėsi Žemaičių krašto savitumą bylojančius radinius kaupti ir saugoti, kitiems žmonėms jų vertę aiškinti. Visa tai jam buvo svarbu: jautė, kad pribrendo laikas patiems lietuviams ir žemaičiams imtis rašyti Lietuvos ir Žemaičių istoriją.

Šitaip mąstė mūsų didis žemaitis, sėdėdamas Baublyjė tarp savo rankomis surinktų senienų, suvokęs, kad pasipriešinti neteisybėms galima tik žinojimu, mokslu ir pirmiausia savo teisingos istorijos turėjimu. Jėgų ir tikėjimo savo veiklos prasmingumu jis sėmėsi iš senųjų Žemaitijos ažuolų, gerai suprasdamas, kad ir ažuolai nėra amžini.

Pats įspūdingiausias, 12,5 metro apimties ažuolas augo gal pusantro kilometro nuo Bijotų. Poška liepė džiūstantį ažuolą nukirsdinti. Dešimt vyrų plušo visą parą ir ažuolą įveikė. Poška su žemaičių vyskupu Giedraičiu nustatė, kad ažuolas galėjęs turėti apie tūkstantį metų. Iš ažuolo kiauravidurio kamieno buvo iškirsti du maždaug po pustrėčio metro skersmens baubliai ir trečias 1 m storio. Vieną kamieną Poška liepė atritinti į savo dvarvietę. Išskobė vidų, uždėjo šiaudinį stogą, įstatė duris, langelius, įsirengė kambarėlį, jame susidėliojo savo senienų rinkinius ir visa, ką laikė esant vertingiausia. Pavadino šį gamtos ir savo rankų kūrinį Baubliū.

Faktiškai Poška įkūrė lietuviškų senienų muziejų, kuriame buvo sukaupti archeologiniai radiniai – kardai, lankai, strėlių antgaliai ir kita istorinė bei etnografinė medžiaga, senovės dievų atvaizdai, asmenybių portretai, buvo sukaupta ir daugiau kaip 200 knygų biblioteka. Poškos Baublīs tapo lankomas, pelnė mokslininkų, krašto praeitimi besidominčių žmonių dėmesį, ilgainiui virto ir lietuviškų švenčių rengimo vieta.

Pagal Gediminą Zemlicką

7 bilietas

Užduotis. Perskaitykite tekstą ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į mokytojo klausimus (apie 5 min.).

Planas

- 1. Pasakykite teksto temą.*
- 2. Papasakokite, kas rašoma tekste.*
- 3. Pasakykite savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus ir ją pagrįskite.*

IŠŠŪKIS BŪSIMAM KARIUI

Kariuomenės organizuojami baziniai kariniai mokymai – vienas iš privalomosios pradinės karinės tarnybos atlikimo būdų. Dvylika savaičių trunkančiuose mokymuose gali dalyvauti tiek moterys, tiek vyrai nuo 18 iki 35 metų.

Įspūdžiais pasidalyti sutiko du jaunuoliai, tai – Deividas Bauža ir Augustinas Baniulis.

Augustiną ateiti į bazinius karinius mokymus paskatino tėtis. Augustinas nuo mažens domisi karišku gyvenimu, mėgsta sportuoti. Jaunuolis kitąmet planuoja stoti į Kūno kultūros akademiją, tad baziniai kariniai mokymai padės jam fiziškai pasiręgti.

Deividas praleisti vasarą būtent čia nusprendė pats. Vaikinas nuo mažens, kaip ir daugelis berniukų, mėgo žaisti su kareivėliais ar žaisliniais ginklais. Vaikystės pomėgis išaugo į norą „būti tuo žaisliniu kareivėliu“. Deividas ketina stoti į Lietuvos karo akademiją. Baziniai kariniai mokymai padės pasiręgti fiziškai, pasitikrinti, ar ši specialybė kaip tik jam, be to, Deividui bus suteiktas papildomas balas stojant į Lietuvos karo akademiją.

Paprašius išvardyti bazinių karinių mokymų „minusus“, įsivyravo tylą. Pasak jų, čia egzistuoja tik teigiami dalykai. Pirmiausia – disciplina. To išmoksta kiekvienas atėjęs į mokymus. Jaunuoliai teigia, kad čia esi atsakingas ir už save, ir už kitą. Taisyklės galioja kiekvienam, vadinasi, jei vienas jų nesilaiko, atsakyti tenka visiems kartu. Taip ugdomas suvokimas, kas yra komanda ir bendra atsakomybė.

Tvarka – gyvenime taip pat reikalinga. Deividas dalijasi įspūdžiu: „Pirmus kartus klodamas lovą net suprakaituodavau!“ Ir kas būtų pagalvojęs, kad lovą kloti gali būti taip sunku.

Įdomu tai, kad baziniuose kariniuose mokymuose tiek vyrai, tiek moterys yra lygiaverčiai mokymų dalyviai, nors, pasak Deivido ir Augustino, fizinio pasirėngimo normatyvai skiriasi. Tačiau po kasdinių paskaitų ir treniruočių laisvu metu vieni kitiems padeda, pavyzdžiui, moterys ir merginos vaikinams padeda prisisiūti antsiuvus.

Disciplina, daug fizinio pasirėngimo, ginklai, griežta tvarka, juk ne kiekvienas gali tai išverti, o ką daryti, jei į šią košę įlipai pats? Atėjai savu noru, tačiau supratai, kad viso to išverti nepavyks? Deividas ir Augustinas iškart primena, kad tokiu atveju yra duota viena savaitė, kai gali užsimesti kuprinę ant pečių ir bėgti iš mokymų. Tik ar nepasigailėsi?

Vaikinai vienas kitam pritardami rekomenduoja ateiti į bazinius karinius mokymus ir neabejoti. Tokia patirtis bus naudinga kiekvienam. „Be to, čia labai skanus maistas!“ – džiaugiasi Deividas, išsklaidydamas visus mitus apie „kareivišką košę“.

Iš spaudos

8 bilietas

Užduotis. Perskaitykite tekstą ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į mokytojo klausimus (apie 5 min.).

Planas

1. Pasakykite teksto temą.
2. Papasakokite, kas rašoma tekste.
3. Pasakykite savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus ir ją pagrįskite.

KNYGA POPULIARINS MOKSLĄ LIETUVOJE

Akademiko profesoriaus Jono Grigo knyga „Kiek trunka sekundė“, trumpai apžvelgianti pasaulį fiziko akimis, buvo pristatyta Lietuvos mokslų akademijoje. Per pristatymą akademikas paaiškino, dėl ko apskritai ėmėsi idėjos rašyti knygą. „Daugelis mano kolegų mano, kad rašyti tokią knygą yra nerimtas darbas, bet, mano galva, skleisti žinias visuomenei yra mokslininko pareiga – taip bent jau įprasta vakarų visuomenėje“, – kalbėjo Jonas Grigas.

„Knyga pavadinta „Kiek trunka sekundė“. Kai kam gali pasirodyti, kad tai yra kvaila, bet iš tikrųjų įvairiose situacijose įvairiems žmonėms sekundė trunka skirtingai. Pavyzdžiui, Vilniaus dangoraižiuose – jau nekalbant apie Niujorko ar Tokijo dangoraižius – viršutiniuose aukštuose sekundė trunka ilgiau nei apatiniuose. Arba skridami lėktuvu per Atlantą mes kiekvienas sutaupome apie 10 nanosekundžių, vadinasi, laikas bėga lėčiau. Pagaliau, sakoma, kuo žmogus laimingesnis, tuo laikas bėga greičiau“, – pasakojo Jonas Grigas.

„Ši knyga yra apie pasaulio reiškinius. Įprastus kiekvienam, bet anaipol nepaprastus – nuo mažiausių medžiagos dalelių iki tamsiosios energijos, nuo termobranduolinių reakcijų Saulėje iki procesų Žemės gelmėse ir mūsų smegenyse, kaip visa tai tarpusavyje susiję. Kaip mokslo pasiekimai veikia mūsų gyvenimą, ar tęsiasi mūsų evoliucija, ar užlipę ant aukščiausios evoliucijos šakos mes jos nepjauname.

Knygoje kalbama apie tai, kaip pažinti pasaulį, apie mokslo santykį su kultūra, menu, morale, etika ir tikėjimu. Kalbama apie tai, ar nereikalinga ir mokslininkui Hipokrato priesaika – panašiai kaip medikams. Kadaisė atrodė, kad daugiausia žalos žmonėms gali pridaryti medikai, bet dabar chemikai sukūrė šimtus tūkstančių bjauriausių chemikalų, fizikai sukūrė įvairiausių ginklų. Vadinasi, jiems Hipokrato priesaika dabar reikalingesnė negu medikams, nes jie žalos visuomenei gali daugiau padaryti“, – trumpai knygos turinį nusakė fizikas.

Knygos dalys tarpusavy nėra susijusios. Taigi, galima pasirinkti skaityti pageidaujamą skyrių. Kiekvieno skyriaus pradžioje pateikiama santrauka, padedanti greitai suprasti, ar šis skyrius bus įdomus.

„Pagal inovatyvumo* koeficientą Europoje iš 27 valstybių užimame tikrai nelabai garbingą 26 vietą. Blogiausia tai, kad visos 27 Europos Sąjungos valstybės per pastaruosius 5 metus savo inovatyvumo rodiklį nuolat didino. Vienintelė Lietuva savo inovatyvumo rodiklį mažino, per tą laikotarpį jis sumažėjo beveik 1 procentu. Tai rodo, kad mūsų visuomenėje įvairūs išsilavinimo, pasitikėjimo mokslu rodikliai yra prastesni nei priimtina. Todėl šios profesoriaus J. Grigo knygos pasirodymas ir pristatymas Lietuvos visuomenei yra nepaprastai svarbus“, – sakė Lietuvos mokslų akademijos prezidentas Valdemaras Razumas.

Iš spaudos

* Inovacija: 1. naujas dalykas, naujovė; 2. naujovės įgyvendinimas.

9 bilietas

Užduotis. Perskaitykite tekstą ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į mokytojo klausimus (apie 5 min.).

Planas

1. Pasakykite teksto temą.
2. Papasakokite, kas rašoma tekste.
3. Pasakykite savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus ir ją pagrįskite.

AZARTAS PAŽINTI PAUKŠČIUS

„Pradėjus domėtis paukščiais, apima azartas pažinti kiekvieną iš jų“, – taip apie savo profesiją ir pomėgį kalba ornitologas Gediminas Petkus.

Kaip susidomėjai šia veikla?

Mano senelis augino balandžius, tad gal kažkiek šio polinkio atsinešiau ir iš vaikystės. Labiausiai prie paukščių patraukė studijos. Antrame kurse vienas dėstytojas, žymus Lietuvos ornitologas Petras Kurlavičius studentams pasiūlė su Lietuvos ornitologų draugija važiuoti į Pāluknio pievas stebėti paukščių. Mus, studentus, tokia išvyka labai patraukė, o aš supratau, kad mane labai domina paukščiai, jų estetika, elgesys gamtoje. Kai reikėjo rinktis kursinio darbo temą, nusprendžiau rašyti apie paukščius. Ir neapsirikau – ėmiau daryti tyrimus, po truputį kaip savanoris įsitraukiau į Lietuvos ornitologų draugiją.

Kuo skiriasi paukščių stebėtojas ir ornitologas?

Daugelis painioja šias sąvokas. Paukščių stebėtojas skiria paukščiams savo laisvalaikį – stebi sparnuočius dažniausiai savo malonumui namų aplinkoje, soduose, išvažiuoja į gamtą. Ornitologija – biologijos mokslo šaka, tirianti paukščius. Todėl ornitologai ne tik stebi paukščius, bet ir atlieka įvairius tyrimus, apskaitas, paukščių ir jų gyvenamosios vietos apsaugos darbus.

Įdomu, kad Lietuvoje paukščių stebėjimas dar nėra toks populiarus kaip užsienyje. Lietuvoje paukščių stebėtojų ir ornitologų yra apie du ar tris šimtus, o pavyzdžiui, Didžiojoje Britanijoje vien paukščių stebėtojų yra per milijoną. Užsienyje paukščių stebėjimas laikomas turiningu laisvalaikio leidimo būdu, kultūringa veikla. Ten niekas nesistebi, jei važiuodamas keliu pamato kažkur pievoje ar prie vandens telkinio žmogų, su žiūronais ar teleskopu žiūrintį į paukščius.

Kuo paukščių stebėjimas svarbus?

Žieduodamas paukščius gauni informaciją iš įvairių šalių, kur tie paukščiai apsistoja, kokiose teritorijose yra jų sankaupos. Žinios apie šias vietas ir migracijos srautus praverčia jų apsaugai. Paukščių apskaitos parodo realią paukščių būklę, jų kaitą. Be to, paukščiai yra puikūs biologinės įvairovės bei aplinkos kokybės indikatoriai*. Jeigu savo apylinkėse turime daug ir įvairių rūšių paukščių, galime didžiuotis, kad gyvename sveikoje aplinkoje.

Nuo ko reikėtų pradėti norint tapti paukščių stebėtoju?

Geriausia pradėti nuo savo kiemo, sodo, apžiūrėti šalia esantį parką, artimiausią miškelį. Reikėtų knygos „Vadovas Lietuvos paukščiams pažinti“ ir žiūronų, paukščių balsų galima atrasti internete. Dar gerai turėti fotoaparata – nufotografuoti paukštelį ir gali knygoje ieškoti, koks jis yra, palyginti. Nemažai informacijos apie paukščius galima rasti ir interneto puslapyje www.birdlife.lt. Paukščių stebėjimas – daug praktikos reikalaujantis užsiėmimas. Namuose galima sėdėti prie knygų, skaityti, bet išvykus į gamtą viskas atrodys kitaip.

Iš spaudos

*Indikatorius – medžiaga, spalvos kitimu ar kitais požymiais rodanti tam tikro junginio buvimą.

10 bilietas

Užduotis. Perskaitykite tekstą ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į mokytojo klausimus (apie 5 min.).

Planas

1. Pasakykite teksto temą.
2. Papasakokite, kas rašoma tekste.
3. Pasakykite savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus ir ją pagrįskite.

JAUNIMAS LIETUVOJE PUIKUS

Pavasariį Vilniaus technologijų ir dizaino kolegijoje vykusiame Lietuvos mokinių lyderystės forume lubos kilnojosi nuo jaunųjų lyderių entuziazmo. Susirinkęs būrys projekto „Drąsinkime ateitį“ sukviestų mokinių mokėsi iš lektorių Aurimo Vietrino ir Lianos Mogišaitės patirties, smalsumą tenkino klausinėdami garsių Lietuvos žmonių apie jų karjerą, gyvenimą ir svajones, savo kūrybiškumą atskleidė kūrybinėse dirbtuvėse.

Forumo programą pradėjo Aurimas Vietrinis, viena svarbių lyderystės sąlygų įvardydamas sportą. Ir čia pat su susirinkusiais mokiniais, kurių dauguma prisipažino rytą mankštos nepadare, atliko keletą fizinių pratimų.

Per verslo konsultantės, andragogės* Lianos Mogišaitės paskaitą išgirsta jos pačios gyvenimo istorija atskleidė, jog viską galima pasiekti savo jėgomis. „Aštuonerius metus klaidžiojau po pasaulį ieškodama, o devintaisiais dirbu patį mėgstamiausią darbą“, – prisipažino lektorė. Ji teigė tikinti, jog, suvokus, ko tikrai nori gyvenime, nereikia bijoti pokyčių.

Andrius Užkalnis, dalyvavęs susitikime su mokiniais, taip pat teigė, jog svarbu nebijoti rinktis, nes tai neišvengiama. Svarbu ir paskui, suvokus, jog netinkamai pasirinkai, nebijoti pokyčių ir pradėti iš naujo. Anot žurnalisto, žmogaus pagrindas yra charakteris, mokėjimas bendrauti ir dėstyti savo mintis. Viena svarbiausių lyderio savybių – gebėjimas atsikelti parklupus. „Lietuvoje daug skundžiamasi jaunimu. O aš manau, kad jaunimas yra puikus“, – Andrius Užkalnis šviesiai atsiliepė apie didžiąją jaunų žmonių dalį.

„Trokštama profesija ir tai, ką gali gerai daryti, – ne tas pats. Laimingas būsi tada, kai dirbsi darbą, kurį gerai išmanai ir kuris tau sekasi.“ Šiuos žurnalisto žodžius patvirtino mokinių susitikimai su kitais žinomais Lietuvos žmonėmis. Skirtingų profesijų atstovai atskleidė savo darbo užkulnius, atsakinėjo į klausimus, kaip ir kodėl pasirinko tai, už ką yra pripažinti visuomenėje. Buvusi ambasadorė Ina Marčiulionytė su mokiniais dalijosi patirtimi plačiuosiuose politikos vandenyse ir pasakojo apie kultūrinius lyderių skirtumus. Prodiuseris Gediminas Jaunius ne tik atsakė į smalsių su juo susitikti panorusių mokinių klausimus apie šou pasaulį, bet ir dalijosi laiko planavimo patarimais. Režisieriaus Emilio Vėlyvio klausytojus sužavėjo pasakojimai apie gyvenimą – įkvėpimo šaltinį ir kūrybinį pašaukimą. Vytauto Didžiojo universiteto Katalikų teologijos fakulteto dekanas ir roko grupės įkūrėjas Benas Ulevičius atsakė į klausimą, kas bendro tarp muzikos ir religijos, bei diskutavo su mokiniais vertybių klausimais. Didžiausio į renginį atvykusių mokinių susidomėjimo sulaukė susitikimas su radijo laidų vedėju Mindaugu Stasiuliu. Jis dalijosi linksmu požiūriu į gyvenimą, pasakojimais apie studentiškus metus bendrabutyje ir kelią iki ten, kur jis yra šiandien.

Iš spaudos

*Andragogika – pedagogikos sritis, tirianti suaugusių žmonių lavinimo ir lavinimosi problemas.